

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

JELENTÉS A TISZALÖKI ORSZÁGOS BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI INTÉZETÉBEN TETT LÁTOGATÁSRÓL

2009. FEBRUÁR 23-25.

A Magyar Helsinki Bizottság első alkalommal járt a 2008 januárjában megnyitott, PPP konstrukció szerint épített és működtetett Tiszalöki Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben.

A látogatás során az intézet parancsnoka, vezetése és munkatársai a lehető legnagyobb mértékben igyekeztek segíteni a megfigyelők munkáját. Az intézet vezetése vonatkozó kérdéseink megválaszolása céljából külön kimutatást készített, a látogatás alkalmával kért minden információt és ehhez szükséges dokumentumot megadtak, illetőleg rendelkezésünkre bocsátották az intézet házirendjének egy példányát is. A látogatás során lehetőség nyílt az intézet minden részlegének, körletének (ideértve az intézeti munkavégzés, a sporttevékenységek helyszínét, valamint a konyhát is) megtekintésére.

A látogatáson részt vettek: dr. Fodor-Lukács Krisztina, dr. Jónás Nándor, Kőszeg Ferenc, dr. Liska Márton, dr. Méhes Mária és dr. Rácz Dominika.

I. Alapvető adatok, információk

A 2126/2004 (V.28.) Korm. határozatban a Kormány új büntetés-végrehajtási intézetek létesítéséről, valamint a beruházásokhoz kötődő forrásbevonásról rendelkezett, az ezt követően kiírt közbeszerzési eljárás eredményeként a BVOP szerződést kötött a Kész Kft.-vel az intézet kivitelezéséről, illetőleg üzemeltetéséről. A tiszalöki büntetés-végrehajtási intézet tehát az első PPP (public-private partnership) konstrukcióban épült intézet, melynek építését nem sokkal később követte az azonos alapon létrehozott szombathelyi intézet megnyitása. (A PPP konstrukció lényege, hogy bizonyos közfeladatokat a közszféra és a magántőke együttműködésével látnak el.)

A telek az állam tulajdona volt, a BVOP tizenöt éves szerződést kötött a KÉSZ Kft.-vel, amely a munkát másfél év alatt, 7,1 milliárd forintért, 540 alvállalkozó bevonásával végezte el. A vállalkozás a szó legszorosabb értelmében zöldmezős beruházás volt, a börtön Tiszalök városán kívül, a prérin emelkedik, közvetlen közelében nincs más épület. Az intézet felépítését, illetve helyének kiválasztását az általános zsúfoltság mellett az indokolta, hogy az Alföld közép-keleti részén nem volt országos letöltőház. Az új intézetbe a vonzáskörzetben lakó elítélteket helyezték át, főként a sátoraljaújhelyi, a márianosztrai és a váci büntetés-végrehajtási intézetekből, illetve a Budapesti Fegyház és Börtönből.

Az együttműködéshez szükséges alapvető iránymutatást a BVOP és a KÉSZ Kft. között kötött „Határozott idejű ingatlan bérleti-szolgáltatási szerződés” szolgáltatja, melyet 2008. április 1-től kiegészít a mindkét fél által elfogadott „Monitoring szabályzat”. Az intézet fenntartásához szükséges karbantartási, javítási, szolgáltatási feladatokat külső vállalkozók bevonásával oldják meg.

1) Intézet adatai:

- a) Az alapító okirat kelte, száma: 2007.06.28.,34/2007. (VI.28.) IRM rendelet.
- b) Az építkezés éve:2006-2007, rekonstrukciója jelenleg nem aktuális.

2) Létszámadatok:

Az intézet teljes befogadóképessége 700 fő, a látogatás napján a nyilvántartott tényleges létszám 737 fő volt, melyből 651 fogvatartott volt jelen.

3) Személyzet létszáma kategóriák szerint: (vezetőség, adminisztratív, őrszolgálat, orvos, ápolók, egyéb)

Az intézet által rendelkezésünkre bocsátott állományszervezési táblázat alapján a személyzet létszáma:

Parancsnok: 1 fő

Parancsnok-helyettes: 1 fő

Közvetlen vezető: 7 fő

Személyügyi és szervezési osztály: 7 fő

Üzemeltetés-ellenőrzési és koordinációs osztály: 5 fő

Pszichológiai osztály: 5 fő

Biztonsági osztály: 86 fő

Fogvatartási ügyek osztálya: 126 fő

Informatikai osztály: 4 fő

Gazdasági osztály: 19 fő

Egészségügyi osztály: 19 fő

Tiszt összesen: 59 fő

Tiszthelyettes összesen: 211 fő

Közalkalmazott összesen: 10 fő

Tiszaöki Országos Büntetés-végrehajtási Intézet összesen: 280 fő

4) Fogvatartottak kategóriái:

Az Intézet aktuális fogvatartotti létszáma, kategóriánkénti megoszlása az intézetben tett látogatás időpontjában az alábbiak szerint alakult.

a) Végrehajtási fokozat szerint:

- Fegyház: 233 fő
- Börtön: 344 fő

- Fogház: 40 fő
- Pénzbüntetést helyettesítő szabadságvesztést töltők száma: 16 fő

b) Előzetes letartóztatottak száma: 18 fő

c) Biztonsági fokozat szerinti besorolás az intézet tájékoztatása szerint a 2009. május 26-án intézetben tartózkodó 720 fogvatartott tekintetében:

- I. bcs-ba soroltak létszáma: 15
- II. bcs-ba soroltak létszáma: 136
- III. bcs-ba soroltak létszáma: 537
- IV. bcs-ba soroltak létszáma: 32

d) Speciális csoportok szerinti megoszlás:

- Drogprevenció részleg: 10 fő
- Gyógyító-nevelő csoport: 27 fő
- Átmeneti csoport: 4 fő
- EVSZ-esek száma: 7 fő

Az intézetben csak férfi fogvatartottak vannak. Összesen hat nem magyar állampolgárságú fogvatartott tölti itt büntetését.

Az intézetben a zárak feltöltésénél nem észleltünk etnikai illetve az elkövetett bűncselekmény jellegén alapuló megkülönböztetést.

Jelenleg az intézetben különleges biztonságú zárka nem működik, annak kialakítása a parancsnoki tájékoztatás szerint folyamatban van.

5) Rendkívüli esetekre vonatkozó adatok:

a) Haláleset

2008-ban két fogvatartott halálozott el, halálukat mindkét esetben szív, érrendszeri és keringési problémák okozták.

A 2008.06.28-án elhunyt fogvatartott halála az elvégzett hatósági boncolás alapján szívinfarktus miatt következett be, a 2008.11.14-én elhunyt fogvatartott halálát pedig előrehaladott koszorúér-elmeszesedés és szívizom-elfajulás okozta. A hatósági boncolás az idegenkezűséget mindkét esetben kizárta.

b) Fogvatartás kapcsán megindított büntetőeljárások

2008-ban a személyi állomány által fogvatartott sérelmére elkövetett bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekmény gyanúja miatt három esetben indult büntetőeljárás. A Debreceni Katonai Ügyészség mindhárom esetben megszüntette a

nyomozást, arra való hivatkozással, hogy bűncselekmény elkövetése nem volt megállapítható. Ezenkívül két esetben indítottak eljárást a személyi állomány tagja ellen hivatali visszaélés elkövetése miatt, amelyet szintén megszüntettek.

Fogvatartottak által egymás és a személyi állomány sérelmére elkövetett bűncselekmények gyanúja miatt az intézet 14 esetben kezdeményezte büntetőeljárás lefolytatását.

Az intézet vezetésének tájékoztatása szerint a 14 eljárásból két esetben nyomozati szakban lezárták az ügyet, a többi eljárás pedig még folyamatban van.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának (BVOP) tájékoztatása szerint a jelentésre kötelezett események éves, fenti számadatai nem egyeznek meg a BVOP ügyeletes tisztjei által rögzített adatokkal. A megfigyelők jelentése szerint bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekmény miatt három esetben indult büntetőeljárás, ezzel szemben az ügyeletes tisztek (ÜTI) nyilvántartása alapján egy esetben egy fővel szemben jelentették e bűncselekmény gyanúját. A lényeges eltérés oka az, hogy az ügyészi és a bv.intézeti nyilvántartás adatai nem egyeznek meg.

c) Kényszerítő eszköz alkalmazása

Kényszerítő eszköz alkalmazására a 2008. év során 27 esetben került sor, melyek mindegyike jogszerűen történt. Az esetek többségében testi kényszer és bilincs kényszerítő eszközök együttes alkalmazására került sor. A kényszerítő eszköz alkalmazásának leggyakoribb okai:

- Személyzet utasítása végrehajtásának megtagadása
- Önkárosítás

A kényszerítő eszközök alkalmazásának jogszerűségét a meghatározott határidőn belül az intézet parancsnoka kivizsgálta és a vizsgálat eredményéről a fogvatartottat határozat formájában tájékoztatta. Amennyiben a kényszerítő eszköz alkalmazása sérülést okozott, az valamennyi esetben nyolc napon belüli gyógytartamú hámphorzsolósos sérülést jelentett. Maradandó fogyatékossgot, vagy halált okozó kényszerítőeszköz alkalmazás az intézetben nem volt. Amennyiben a kényszerítő eszköz alkalmazása sérülést okozott, az intézet a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Főügyészség büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi ügyészenek soron kívül jelentést tett.

d) Fegyelmi eljárások

2008-ban 674 fegyelmi eljárást kezdeményeztek összesen 601 fogvatartottal szemben.

Az intézet által rendelkezésre bocsátott fegyelmi statisztika szerint 2008-ban a fegyelmi eljárások az alábbiak szerint alakultak:

- Fegyelmi eljárásban érintett fogvatartottak végrehajtási fokozat szerinti megoszlása
 - Fegyház: 366 fő
 - Börtön: 349 fő
 - Fogház: 11 fő

- A kiszabott fegyelmi fenytés megoszlása
 - Feddés: 151
 - Magánelzárás: 158 (ebből 105 esetben fellebbeztek)
 - Személyes szükségletekre fordítható összeg csökkentése: 35
 - Kioktatás: 71 esetben

- Az elkövetett fegyelmi vétség:
 - Személyzet tagjának megsértése: 1
 - Személyzet utasításának megtagadása: 11
 - Felügyelet megtévesztése, félrevezetése: 3
 - Tiszteletlen magatartás: 38
 - Feladat elvégzésének megtagadása: 5
 - Munkahelyi rend megsértése: 13
 - Zárka, körletrend megsértése: 92
 - Szabadlevegőn tartózkodás megsértése: 4
 - Tiltott szerencsejáték: 2
 - Tiltott tárgy készítése, tartása, cseréje: 32
 - Állami és magántulajdon rongálása, lopása: 51
 - Kapcsolattartás szabályainak megsértése: 43
 - Verekedés: 9
 - Fogvatartott társ bántalmazása: 33
 - Fogvatartott társ sértegetése: 3
 - Szándékos egészségkárosítás: 11
 - Gyógykezelés megtagadása: 1
 - Szesziesital, bódítószer fogyasztása, használata: 7
 - Étkezés megtagadása: 14
 - Egyéb vétség: 5 esetben

A személyzet létszáma 280 fő, az állománynak csak kis része lakik Tiszalökön, a többiek Tiszavasváriról, Nyíregyházáról, sőt Debrecenből járnak ki. Az épület előtt igen sok gépkocsi parkol, a munkatársak szinte mind autóval járnak a munkahelyükre, amelynek közvetlen közelében nem áll meg busz. Meglehet, ez is oka, hogy a szükségesnél kevesebben jelentkeznek az intézetben betölthető munkahelyekre. A fogvatartottak többsége egyébként a személyzettel, a börtönben tapasztalt bánásmóddal elégedett.

II. Fizikai körülmények

1) Zsúfoltság:

Az intézetben összességében 516 zárkat alakítottak ki. Háromféle zárkatípus különböztethető meg: egyszemélyes zárka, melynek alapterülete 9,67 m²; kétszemélyes zárka, melynek alapterülete 13,32 m², valamint a mozgáskorlátozott fogvatartottak részére kialakított zárka, melynek alapterülete 12,45 m².

A jelenlegi feltöltöttségi szint arányában 480 zárka kialakítása teljes mértékben megfelel a 6/1996. (VII.12.) IM rendelet 137.§. (1) bekezdésében meghatározottaknak. A jogszabályban előírt elhelyezés kb. 650 fogvatartottnak biztosítható.

36 zárka vonatkozásában a 103-107%-os telítettség, illetve építkezési, tatarozási munkálatok miatt következtében plusz ágyat kellett elhelyezni. Ezen zárkákban jelenleg nem adott a jogszabályban előírt 3 m²-es mozgástér, de az általános magyarországi börtönviszonyokhoz képest még mindig kedvezőbbek az elhelyezés körülményei. Általában összesen 80-100 fogvatartottat helyeznek el háromszemélyes zárkákban. A legkisebb, egy főre jutó szabad mozgástér a legzsúfoltabb zárkákban kb. 1,75 m².

Az egy-két személyes zárkákban való elhelyezés nyilvánvalóan nem minden fogvatartottnak tetszik. Az Európai Börtönszabályok a fogvatartottak egyszemélyes elhelyezését javasolják, de azzal a kiegészítéssel, hogy lehetővé kell tenni, hogy a fogvatartottak napközben közösségben legyenek. Ez a második követelmény Tiszalökön csak korlátozottan valósul meg. A fogvatartás körülményeit tehát e tekintetben javítani kellene.

A BVOP tájékoztatása szerint a hatályos üzemeltetői szerződés nem csak a 700 fős elhelyezendő létszámtól való eltérést teszi lehetővé (+/-10%), de a foglalkoztatható fogvatartottak mindenkor tartandó minimális arányát is tartalmazza. Az intézet nyilvántartott létszámát a szerződéses maximumon, illetve csekéllyel alatta 760-770 fő körüli értéken kell tartani, 110%-os telítettség fölé nem kerülhet.

2) Befogadás, zárkák, kapcsolódó körülmények:

Az intézetbe érkező fogvatartottak egyéni befogadó beszélgetésen vesznek részt. A fogvatartottak a befogadó beszélgetés alkalmával komplex befogadási adatlapot töltenek ki, valamint írásban tájékoztatják őket jogaikról, kötelezettségeikről. Minden zárkában megtalálható az intézet Házirendje, amely szintén részletesen tartalmazza a fogvatartottak jogait, kötelezettségeit.

A nem magyar állampolgárságú fogvatartottak tájékoztatása – amennyiben kérik – tolmács, az írni-olvasni nem tudó fogvatartottak tájékoztatása pedig két tanú jelenlétében történik.

Valamennyi lakózárnka lakótértől elkülönített, megfelelő szellőzőrendszerrel kialakított mellékhelyiséggel (WC, mosdó) rendelkezik. A mozgáskorlátozottak részére kialakított, valamint a fegyelmi zárkák ez alól kivételt képeznek, mivel ezen egyfős zárkákban a mellékhelyiségek nincsenek elválasztva a légtértől. A mozgáskorlátozottak részére kialakított zárkákban továbbá kerekesszékekkel megközelíthető zuhanyozót is kialakítottak.

A fogvatartottak részére kiadott ágyneműket kéthetente, a törülközőket hetente cseréli az intézet. Ennek ütemtervét az intézet Házirendje tartalmazza. Az ágyneműk és törülközők cseréjének végrehajtását az intézet dokumentálja.

A zárkák felszerelése: heverő, asztal, szék, szekrény. A szekrényekben szigorú rendben sorakoznak a fogvatartottak tárgyai, képeket csak a szekrény tetején szabad elhelyezni, a falakon nincsenek képek. Minden zárkában televízió működik, a rádió segítségével a fogvatartott jelzést tud adni a felügyeletnek.

A fegyelmi zárkákban nincs televízió, a zárkaajtó mögött egy belső rács választja el a fogvatartottat a külvilágtól. Kamera csak a biztonsági zárkákban működik.

Van két párnázott elkülönítő zárka, itt a jogszabályoknak megfelelően hat óráig lehet elhelyezni a fogvatartottat, orvosi felügyelet mellett.

Az intézeten belüli mozgás keretei a különböző végrehajtási fokozatok alapján lettek meghatározva. Az adott körletszinteken elhelyezett börtön és fogház fokozatú fogvatartottak a szabadkörlet ideje alatt a csillagszárnyakban szabadon mozoghatnak, a körletszinten szervezett csoportos foglalkozásokon részt vehetnek. A fegyház fokozatú elítéltek csak kísérettel, felügyelet mellett mozoghatnak. Ez alól kivételt képeznek a dolgozó, fegyház fokozatú szabadságvesztést töltő elítéltek, akik esetében napi 2,5 óra időtartamban szabadkörletet engedélyeztek, így számukra is napi minimum 12 óra zárkán kívüli tartózkodás lehetősége biztosított, melyet az egyéb, intézet által szervezett programokon, foglalkozásokon való részvétel még tovább növelhet. A fogvatartottak az adott körletépületeken kívül csak kísérettel, felügyelettel mozoghatnak. A mozgás, mozgás során további differenciálást jelentenek a IV. biztonsági csoportba sorolt fogvatartottakra vonatkozó szabályok, illetve az egyéni kezelési utasításokban meghatározottak, valamint a fegyelmi, biztonsági elkülönítés során elrendelt intézkedések, illetve a magánelzárás fegyelmi fenytés végrehajtása során előírtak.

A börtön és fogház fokozatú elítéltek **zárkaajtóinak nyitvatartása** a reggeli nyitástól az esti zárásig engedélyezett, melytől az intézetparancsnok rendelkezése alapján ételosztások, biztonsági vizsgálat, szemle alkalmával, fogvatartottal szembeni intézkedések (pl: elkülönítés) végrehajtásakor, fogvatartottak munkavégzése során lehet eltérni, illetőleg akkor, ha az intézet biztonsága ezt szükségessé teszi.

A fegyház fokozatú (kivéve dolgozó), a magánelzárás fegyelmi fenytést töltő, valamint a nem jogerősen elítéltek, a fegyelmi és biztonsági elkülönítettek valamint az intézetben megőrzésen tartózkodó fogvatartottak zárkaajtói zárva vannak.

A zárkaajtók nyitva-illetve zárva tartásával kapcsolatban számos fogvatartott panasolta, hogy a gyakorlat nem felel meg a házirendben előírtaknak.

Az intézet külön ütemterv alapján minden fogvatartott részére napi egy óra **szabadlevegőn tartózkodást** biztosít, amelynek igénybe vétele a fogvatartottak számára nem kötelező. A szabadlevegőn tartózkodást kötetlen formában hajtják végre, ez alól kivételt képeznek a fegyelmi, biztonsági elkülönítésben lévő, magánelzárás fegyelmi fenytésüket töltő, valamint az intézetben megőrzésen tartózkodó fogvatartottak. Az előzetes letartóztatottak szabadlevegőn tartózkodását csak abban az esetben kell kötött sétarendben végrehajtani, ha a szabadlevegőn tartózkodásra kijelölt udvaron egy időben több bűntárs tartózkodik.

3) A fürdés biztosítása:

Az üzemcsarnokban és a műhelyben dolgozó, valamint a fodrázsként, könyvtárosként, udvarosként foglalkoztatott fogvatartottak részére a hét minden munkanapján és szombaton biztosít az intézet fürdési lehetőséget. Az ételosztó házimunkás munkakörben dolgozók, a szabadságon lévő, valamint az oktatásban, képzésben részt vevő fogvatartottak részére a fürdés a hét minden napján biztosított. Nem dolgozó fogvatartottak részére hetente két alkalommal (kedden és pénteken) biztosított a fürdés. Egészségügyi indokok alapján (orvosi rendelkezés) a fürdést az intézet naponta biztosítja.

A fürdésre személyenként 7-10 perc idő áll rendelkezésre, melyhez az intézetben működő két nagyteljesítményű kazán elegendő melegvizet biztosít.

Ezen felül valamennyi lakózárkában hideg-meleg vízellátást alakítottak ki.

III. Étkezés és orvosi ellátás

1) Étkezés:

Az intézet vallási/diétás/egyéb igényeknek megfelelő élelmezést biztosít minden indokolt esetben. A jelenleg fogva tartott személyek közül 90 fő részére biztosítanak orvosi előírás alapján diétás, kímélő, zsír-fűszerszegény, konzervmentes étkezést. Ezen túlmenően egyéni kérelmek alapján az intézet parancsnoka jelenleg 10 fogvatartottnak engedélyezett vegetáriánus, 1 fogvatartottnak pedig muzulmán vallásának megfelelő étkeztetést.

Az étel minőségével kapcsolatban számos fogvatartotti panasz érkezett.

2) Orvosi ellátás:

A kétszintes egészségügyi körleten az alsó szinten találhatóak a rendelők, az orvosi- és ápolói szobák, a raktárak, a kiszolgáló helyiségek, valamint egy egyágyas elkülönítő- és egy kétágyas betegszoba, az emeleten pedig két fertőzőbeteg-elkülönítő és tíz betegszoba. Összesen 25 beteget tudnak elhelyezni a fekvőbeteg részlegen, de ez a kapacitás jelenleg nincs kihasználva, hat fogvatartott fekszik itt. A munka úgy van megszervezve, hogy a fogvatartottak és a dolgozók egészségügyi ellátása is itt zajlik, de a dolgozók számára külön rendelőt alakítottak ki. A gyógyító-megelőző orvosi tevékenység mellett a munkaköri alkalmasság elbírálása is itt folyik. (A befogadói vizsgálatok másik épületben történnek.)

Az intézetben közreműködői szerződés keretében három alapellátó szakorvos és hat egyéb szakorvos dolgozik.

Az alapellátás munkanapokon, heti 15 órában történik. Az orvosi rendelések hétfőtől péntekig folynak, hétfőn a „Lila”-, kedden a „Zöld”-, szerdán a „Kék”-, csütörtökön a „Sárga”(dolgozók)- és a „Piros”(fegyház) szárnyak ill. körletek számára. Pénteken látják el a fogadásokat, betegszobásokat, valamint a hét folyamán valamilyen okból kimaradt panaszosokat.

A szakorvosi rendelések időpontjai szakrendelésenként:

- Fogászat heti három alkalommal, alkalomként két óra (a fogorvosi rendelőben röntgen is van, valamint fogászati szakasszisztens főállású BV-dolgozót is foglalkoztatnak)
- Sebészet heti két alkalommal, alkalomként két óra
- Pszichiátria heti egy alkalommal, alkalomként négy óra
- Bőrgyógyászat, neurológia, diabetológia havi egy alkalommal, alkalomként négy óra

Egyéb szakrendelésekre szükség szerint kiküldik a fogvatartottakat, előjegyezhető esetben Tökölre, sürgős esetben pedig Nyíregyházára.

A rendelési időn kívüli, például éjszakai vagy hétvégi hirtelen rosszullétek esetén a városi ügyeletet, illetve a mentőket hívhatják, az együttműködés zavartalan.

Jelenleg két szakpszichológus, valamint egy pszichológus dolgozik az intézetben, egy további pszichológusi álláshely betöltésre vár. A pszichológusok napi szinten részt vesznek a befogadási eljárásokban, egyéni, csoportos foglalkozásokat szerveznek, külön foglalkozási tematikák alapján közreműködnek a speciális csoportok munkájában (pl: gyógyító-nevelő csoport, drog-prevenációs körlet).

Az intézet alkalmazásában áll az osztályvezető főorvos, aki egy heti munka után megbetegedett, és azóta, (több mint egy éve) folyamatos betegállományban van, távollétében a megbízott osztályvezető főorvosnő látja el a teendőket. A többi

orvos, szakorvos egy egészségügyi bt.-vel kötött szerződés alapján látja el a fogvatartottak, valamint a személyzet egészségügyi ellátását, igen magas színvonalon.

Az általános orvosi rendeléseket a főorvosnő, (háziorvosi és üzemorvosi szakvizsgával) mint megbízott vezető, egy háziorvos rezidens, valamint egy szintén háziorvos és üzemorvos szakorvos látja el.

Az ápolók valamennyien a büntetés-végrehajtási intézet személyzetéhez tartoznak, létszámuk a főápolóval együtt 12 fő, közülük öten felsőfokú egészségügyi végzettséggel rendelkeznek, de a többiek is kivétel nélkül szakképzettek, vagy felnőtt szakápolói, vagy egyéb egészségügyi végzettségük van.

Az ápolók 12 órás munkarendben dolgoznak, nappal is, éjjel is két-két ápoló van szolgálatban, reggel és este hét órakor van a váltás. A gyógyszer-rendelés, gyógyszerosztás mindenben megfelel az előírásoknak.

Minden fogvatartott az intézetbe kerülést követően ápolói, 72 órán belül orvosi egészségügyi befogadáson vesz részt. Amennyiben a fogvatartott egészséges, panaszmentes, akkor az intézet orvosa nem, vagy csak valamilyen szervezett szűrővizsgálat alkalmával találkozik a fogvatartottal.

Az ápolók a körleten naponta kétszer osztanak gyógyszert, így valamennyi fogvatartottal találkoznak. A fogvatartottak egészségügyi rendelésre az ápolóknál jelentkezhetnek, akik ezt dokumentálják. Az egészségügyi, a fogvatartási és a biztonsági osztály gondoskodik a rendelésre történő előállításról. Az elmaradt rendeléseket (pl: jelentkezők magas létszáma miatt) soron kívül pótolják.

Az intézet a jogszabályban meghatározottak szerint évente tüdőszűrést szervez a fogvatartottak részére. A tüdőszűrést mobil szűrőállomás segítségével végzik, ha valakinek soron kívül van szüksége vizsgálatra, azt Tiszalökön tudják megoldani, egyeztetett időpontban, heti két alkalommal.

2008-ban önkéntesen igénybe vehető influenza elleni védőoltást biztosítottak, valamint szintén önkéntes részvételi alapon szerveztek felvilágosító előadást a hepatitis vírus okozta fertőzésekről, melyhez kapcsolódóan HIV és hepatitis szűrésre is sor került.

A fogvatartottakat a kiutalt gyógyszerek, gyógyhatású készítmények hatásmechanizmusáról az orvos tájékoztatja, azonban a fogvatartottaktól hallottunk ezen tájékoztatás mellőzéséről is. Az intézetben leggyakrabban adott gyógyszerek: Frontin, Xanax, Rivotril, Tegretol, Leponex, Seduxen.

Látogatásunkkor egy fogvatartott volt egészségügyi elkülönítőben MRSA vírus hordozó betegsége miatt, vele szemben fokozott higiénés intézkedéseket alkalmaznak, a szükséges terápiát az intézet biztosítja.

Az intézet külső fodrászt nem alkalmaz, intézeti munkáltatás keretében egy fogvatartott került látja el ezt a munkakört. A hajvágás a fogvatartottak részére havi egy alkalommal biztosított.

IV. Munkavégzés

Az intézetben a fogvatartottak munkáltatása teljesítményalapú és óradíjazás alapján történik. Az alapmunkadíj a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka által külön intézkedésben meghatározottak szerint alakul. A munkáltatásra vonatkozó szabályokat külön Munkáltatási Szabályzat tartalmazza.

Az intézet vezetésének tájékoztatása szerint a fogvatartottak az alábbi munkakörökbe oszthatóak be:

- Üzemcsarnok, fóliaválogatás (teljesítménybérezés)
- Háziműhely (ledolgozott idő)
- Házimunkás, takarító (ledolgozott idő)
- Ételosztó házimunkás (ledolgozott idő)
- Fogvatartotti fodrász (ledolgozott idő)
- Fogvatartotti könyvtáros (ledolgozott idő)

Az intézetben jelenleg terápiás foglalkoztatás nem történik.

Az intézetben előzetes letartóztatásban lévő fogvatartottak számára is adott a munkavégzés lehetősége.

Az intézetben történő munkavégzés igen szűk keretek között biztosított, azzal, hogy külső munkahelyen történő munkavégzésre egyáltalán nincs lehetőség, ez utóbbi megvalósításáról az intézet vezetése a tiszalöki polgármesterrel folytat tárgyalásokat. A megbeszélések eredményeként 2009. első félévétől 10-15 EVSZ hatálya alá tartozó fogvatartott polgármesteri hivatal által történő foglalkoztatása várható.

Az intézet munkáltatásáról szóló jelentésben foglaltak szerint az üzemeltető kötelezettséget vállalt minimum 300, maximum 400 fogvatartott folyamatos munkáltatására. Az üzemeltető KÉSZ Kft-nek ezen létszámkeretek között munkáltatási kötelezettsége van, melynek megszegése elvileg pénzügyi szankciót von maga után, ám a működtetés alapjául szolgáló megállapodás szerint ez alól kivételt képez az az eset, ha az eltérés nem az üzemeltető hibájából következik be. A Monitoring Szabályzat tartalmazza a szankcionálási rendszert az üzemeltető részéről esetlegesen előforduló munkáltatással kapcsolatos Alapszerződéstől való eltérésekre. A különböző típusú hibákhoz pontszámok vannak rendelve, melyeket havonta összesítenek, majd az ellenőrzést követően a hibapontok szerint szankcióként meghatározott összeget levonják a bérleti díjból. A jelentésben foglaltak szerint sajnos megállapítható, hogy a feltöltés során a beérkező fogvatartotti állomány egészségügyi, mentális állapota nem megfelelő. A munkára alkalmas fogvatartottak száma figyelembe véve az oktatás miatt kimaradókat is nem éri el a 300 főt. Az intézet nyilatkozott továbbá arról is, hogy intézkedéseket

tesznek ezen létszám növelésére, azonban e feladatot nehezíti az is, hogy az Üzemeltető által biztosított munkalehetőség (műanyag hulladék válogatás, kisebb mértékben tervezett cipővarrás) nem segíti elő a munkába állítható fogvatartotti kör jelentős növelését.

Az intézet a munkavégzés szűkös lehetőségeiről említést tesz a 19. számú fogvatartotti panasz kapcsán is; a válasz szerint a fogvatartottak túlnyomó többségének nem tud az intézet munkát biztosítani, azok a cégek, amelyekkel korábban tárgyaltak, a válság hatására visszaléptek a szerződéskötéstől.

Munkaügyi ellenőrzésre az elmúlt időszakban nem került sor, a fogvatartotti munkavégzés során előírt munkáltatói kötelezettségek (munkavédelmi oktatások végrehajtása, munkaköri leírások biztosítása, stb.) teljesítését az intézet vezetői, illetve a munka-és tűzvédelmi vezető negyedévente ellenőrzi.

A BVOP tájékoztatása szerint, a feltöltés során az előzetesen meghatározott szempontok szerint válogatták, illetve szállították a fogvatartottakat az intézetbe. A tájékoztatás szerint továbbá annak szerepeltetése, hogy „a feltöltés során a beérkező fogvatartotti állomány egészségügyi, mentális állapota nem megfelelő” az alábbi észrevételek miatt nem kellően megalapozott:

- A válogatás során valamennyi bv. intézet állományát átvizsgálták, azonban személyes szelekcióra nem volt lehetőség, ugyanakkor a fogvatartotti alrendszer adatait áttekintve a kiválasztott és az átcsoportosított fogvatartottak túlnyomó többsége munkáltatásra alkalmas minősítést kapott. Ezt igazolja, hogy még az időközben (pont a munkáltatás hiánya miatt) engedélyezett elszállítások után is a Tiszalöki Országos BV Intézetben a nehéz fizikai munkára alkalmas fogvatartottak aránya 75,49%, míg az országos átlag (a két PPP intézetet is beleértve) 70,46% volt.

- Az üzemeltető egyéb, az alrendszerben nem rögzített kritériumokat, elvárásokat sem közölt a számára megfelelő fogvatartotti állományról. Továbbá az sem elvárható, hogy egy későbbi reménybeli szerződéses munkáltatás miatt váltsák le és szállítsák el más bv. intézet foglalkoztatott, szakképzett állományát, ezzel hozva hátrányos helyzetbe őket.

- A mentális állapot felmérése és munkavégzésre gyakorolt hatásának vizsgálata nem kifejezetten a befogadási és foglalkoztatási bizottság egyszeri ülésének tárgya kell legyen, de nem értelmezhető az a feltételezés, hogy mind a 700 betelepített fogvatartottat mentálisan sérültnek, munkavégzésre alkalmatlannak találták volna.

- Az elvárt minimum 300, maximum 400 fő folyamatos munkáltatása jelenleg (769 fős állományból, melynek 75%-a egészségügyileg nehéz fizikai munkára alkalmas) éppen a 300 fős minimumon valósul meg, azaz a munkalehetőségeket is lehetne mintegy egyharmadával fejleszteni.

Az intézet a BVOP tájékoztatása közötti ellentmondást a fogvatartottak egészségügyi állapota vonatkozásában a megfigyelőknek nem állt módjukban feloldani.

A BVOP tájékoztatása szerint a munkaügyi ellenőrzés hiányának megfigyelők által történő észrevételezése jogos, azonban munkavédelmi és munkabiztonsági ellenőrzésekre minden évben sor kerül, melyet az Egészségügyi Főosztály állományába tartozó, de önálló jogkörben eljáró munkavédelmi főfelügyelő hajt végre.

V. Fenyítések, jutalmazás, kérelem

Magánelzárás fegyelmi fenyítés kiszabására 2008-ban 158 esetben került sor.

Ezen fenyítés végrehajtását megelőzően a fogvatartottak orvos által végzett egészségügyi vizsgálaton vesznek részt. A vizsgálatról az orvos erre rendszeresített formanyomtatványt tölt ki. A fegyelmi jogkör gyakorlója ennek figyelembe vételével határozza meg a magánelzárás kezdő időpontját, illetve dönt végrehajtásának elhalasztásáról.

A magánelzárás fegyelmi fenyítést töltő fogvatartottak számára is biztosítva van az egyórás szabadlevegőn tartózkodás lehetősége.

2008-ban 366 alkalommal került sor a fogvatartottak jutalmazására. Ennek megoszlása:

- dicséret 255 esetben,
- soron kívüli látogató fogadása 78 esetben,
- soron kívüli csomag fogadása 30 esetben,
- rövidtartamú eltávozás 3 esetben

Az Enyhébb Végrehajtási Szabályok hatálya alá tartozó fogvatartottak részére – amennyiben jogszabályi, vagy más biztonságot érintő akadálya nincs – az intézet parancsnoka kérelemre kéthetente 48 órás eltávozást engedélyezhet, továbbá szintén kérelemre havonta egy alkalommal engedélyezheti látogató fogadását az intézeten kívül.

Az intézet vezetésének tájékoztatása szerint 2008-ban EVSZ hatálya alá tartozó fogvatartottak összesen 101, 2009-ben pedig (látogatásunk időpontjáig) 42 esetben hagyhatták el az intézetet.

Az intézet elhagyását eredményező jutalmazási formák (rövidtartamú eltávozás, kimaradás) alkalmazására 11 esetben került sor négy fogvatartott vonatkozásában, két fogvatartottak számára engedélyezték, hogy hozzátartozójának temetésén felügyelet és kíséret nélkül részt vegyen.

VI. Kapcsolat a külvilággal, védővel

Az intézetben **látogató fogadására** havi egy alkalommal másfél óra időtartam áll rendelkezésre. Ettől elérő rendelkezés vonatkozik a drog-prevenációs

körletrészen elhelyezett, az átmeneti csoportba helyezett, valamint az enyhébb végrehajtási szabályok hatálya alá tartozó fogvatartottakra. Esetükben az intézet parancsnoka havi két alkalommal, alkalmanként másfél óra időtartamú látogató fogadást engedélyez.

Az enyhébb végrehajtási szabályok hatálya alá tartozó elítéltek – amint fent jeleztük – a házirend szerint parancsnoki engedéllyel havonta egy alkalommal négy óra időtartamban látogatóikat az intézeten kívül is fogadhatják. Ugyanakkor intézeten kívüli látogató fogadásra 2008-ban 13, 2009-ben pedig hat esetben került sor.

A fogvatartottak havonta két általános és egy tisztasági, a drog-prevenációs körletrészen és az átmeneti csoportba helyezettek pedig havonta három ételmiszer és egy tisztasági, **csomagot** kaphatnak. A fogvatartottak kérelmére papír-írószer és tanszercsomag küldése is lehetséges.

A fogvatartottaknak havonta két alkalommal van lehetőségük a személyes szükségletre fordítható összeg terhére történő vásárlásra. Ha a fogvatartott nem veszi igénybe a csomagküldés lehetőségét vagy a csomagküldésre engedélyezett keretet nem használja ki, úgy kérelmére a személyes szükségleteire történő vásárláskor letéti pénze terhére vásárolhat.

A fogvatartottak védőjükkal – munkanapokon a **telefonálási** rendben meghatározott időben – ellenőrzés nélkül beszélhetnek, a felügyelet csak a hívás jogosságát ellenőrzi.

Az előzetes letartóztatásban lévő (nem jogerősen elítélt) fogvatartottak – védőjük és hozzátartozóik kivételével – más személyekkel telefonon csak a rendelkezési jogkör gyakorlójának engedélyével beszélhetnek. A hozzátartozóval történő telefonos kapcsolattartást, a rendelkezési jogkör gyakorlója, a büntetőeljárás eredményessége érdekében korlátozhatja.

A magánelzárás fenytést töltő fogvatartott a büntetőeljárást érintő esetben védőjével telefonon beszélhet, más személyekkel azonban nem folytathat telefonbeszélgetést. A jogerősen elítéltek az engedélyezett kapcsolattartóval beszélhetnek telefonon.

A telefonálási lehetőségek differenciált módon valósulnak meg az intézetben, az alábbiak szerint:

- Az intézetben munkába állított, illetve beiskolázott fogvatartottak esetében az intézet heti 4X5 percben,
- A nem dolgozó fogvatartottak esetében 3X5 percben,
- A megőrzésen tartózkodó fogvatartottak esetében 2X5 percben,
- Az EVSZ hatálya alá tartozók esetében naponta 10 percben, drog-prevenációs körletrészen elhelyezettek, átmeneti csoportba helyezettek vonatkozásában heti 4x5 perc időtartamban, a gyógyító-nevelő csoportban elhelyezettek részére heti 3x5 perc időtartamban biztosított a távbeszélő készülék használata.

A telefonálást a „BV fon” készülék megszakítja, ha a fogvatartott az engedélyezett időt túllép vagy ha nem az engedélyezett telefonszámot hívja. Az ellenőrzésre jogosult a hívást megszakíthatja, ha annak tartalma az intézet rendjét és biztonságát veszélyezteti. A védővel történő telefonálásra csak munkanapokon van lehetőség, melynek időtartama 10 perc.

A levelezés nyilvántartásával kapcsolatban kaptunk fogvatartotti panaszt, ez és a panaszra adott intézeti válasz a jelentés VIII. illetve IX. pontja alatt található.

A **látogatások** asztal mellett ülve történnek, a fogvatartottak és hozzátartozóik a látogatás során foghatják egymás kezét, átölelhetik egymást.

A látogatások alkalmával jelenleg élelmiszer nem fogyasztható, azonban a látogatásra vonatkozó intézetparancsnoki intézkedés módosítása már elkészült, amelynek érvénybe lépésével a látogatások alkalmával az intézetben vásárolt élelmiszerek, italok fogyasztása lehetséges lesz.

A **pártfogói tevékenységet** a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Igazságügyi Hivatal részéről egy pártfogó felügyelő látja el. Hetente két alkalommal szerdai és csütörtöki napokon látogat az intézetbe. Munkája során ellátja az utógondozói feladatokat, a bíróság által elrendelt pártfogó felügyelői teendőket, folyamatosan kapcsolatban van az elítélt lakóhelye szerint illetékes pártfogó felügyelettel, valamint a fogvatartottak kérelemre személyesen fordulhatnak hozzá.

A Tiszalöki Országos Büntetés-végrehajtási Intézet feletti **törvényességi felügyeletet** a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Főügyészség törvényességi felügyeleti és jogvédelmi ügyészei gyakorolják. Havonta két alkalommal tartanak ellenőrzést, az eddigiekben nem éltek jelzéssel.

Jelenleg a nem magyar állampolgárságú fogvatartottakkal kapcsolatban a román és ukrán konzulátusok munkatársai látogatnak az intézetbe. A látogatások minden esetben előre egyeztetett időpontban történnek, amelynek során személyes találkozásra, beszélgetésre van lehetőség.

Az intézet együttműködési megállapodás alapján az alábbi civil szervezetekkel tart kapcsolatot:

- Ensiferum Drog-prevenációs és Bűnmegelőzési Bt.
- Miskolci Drogambulancia Alapítvány
- AVP Hungary Közhasznú Egyesület
- Magyar Evangéliumi Börtönmisszió
- Jehova Tanúi
- Gyermekvédő Liga

VII. Művelődés, szórakozás, sport

Az intézet a fogvatartottak művelődése, szórakozási lehetőségeik bővítése érdekében az alábbi lehetőségeket tudja nyújtani:

- Valamennyi lakózárnka tv. készülékkel van felszerelve
- Minden körletépületben biztosítva van az asztalitenisz lehetősége
- Kézműves szakkör
- Német nyelvi szakkör
- Angolnyelv klub
- Filmklub
- Könyvtárlátogatás
- Művészeti szakkör
- Sport-játék szakkör
- Biblia kör
- Kertészeti szakkör
- Akvarisztikai szakkör
- Barkács szakkör, rómi foglalkozás

Az intézetben iskolarendszeren belüli és iskolarendszeren kívüli **oktatás** folyik. Iskolarendszeren belüli oktatásban jelenleg 122 fogvatartott vesz részt. Általános iskolai oktatás keretében az 1-2-3, 4-5-6, 7-8 összevont osztályok, gimnáziumi oktatás keretében pedig a 9. osztály tanítása indult el.

2008-ban iskolarendszeren kívüli oktatásban összesen 45 fogvatartott vett részt, melynek keretében számítógép-használói tanfolyamon (ECDL), könnyűgép-kezelői, konyhai kisegítő munkás OKJ-s képzéseken vettek részt a fogvatartottak.

Egy főállású, református lelkész van alkalmazásban, aki egyéni és csoportos lelki gondozásokat, valamint a főbb egyházi ünnepek alkalmával istentiszteleteket tart. A kulturális blokk területén két kápolnát alakítottak ki. A kápolna egyházi képekkel, festményekkel való díszítésében a fogvatartottak közül is néhányan aktívan részt vesznek.

Az intézetben 10.000 kötettel rendelkező **könyvtár** működik. A könyvtári tagok száma meghaladja a 600 főt. A fogvatartottak igény szerint, a Napirendben meghatározott időpontokban (hetente egy alkalommal) juthatnak el ide. A könyvtárban biztosítják a büntetés-végrehajtási tevékenységet szabályozó és fogvatartottakat érintő jogszabályokat, valamint a büntető és büntető-eljárásjogi kódexeket.

A könyvtár használatával kapcsolatban számos panasz merült fel, arra nézve, hogy a fogvatartottaknak gyakran heteket kell várniuk azért, hogy a könyvtárba juthassanak. Az intézet vezetősége válaszában úgy nyilatkozott, hogy a probléma megoldása érdekében mobil könyvtár szervezését kezdeményezték.

Az intézet tájékoztatása szerint a fogvatartottak részére az időjárás függvényében adták a **sportolási lehetőségeket**, melyek során elsősorban labdajátékokhoz tudnak sporteszközöket biztosítani, egyrészt a szabadtéri pályán, másrészt pedig

az intézetben kialakított sportcsarnokban is. Az elmúlt évben labdarúgó tornát rendeztek, melyen a fogvatartottak nagy számban részt vettek. Az intézetben biztosított sportlehetőségek igénybe vétele ténylegesen azonban csak ritkán valósul meg.

VIII. Egyéni panaszok

Látogatásunkat az intézet nevelői előre bejelentették, érkezésünk előtt összeállították azon fogvatartottak listáját, akik beszélni akartak a Magyar Helsinki Bizottság kollégáival. Néhány esetben a megfigyelők úgy érezték, hogy a meghallgatottakat az intézet állománya bízta a jelentkezésre.

A látogatásunk során felvett fogvatartotti panaszokból jelentésünk csak az általunk relevánsnak tartott problémákat tartalmazza, így az alábbiakban nem szerepelnek a nyilvánvalóan megalapozatlan felvetések, és azon fogvatartottak nyilatkozatai sem, akik semmilyen problémát nem jeleztek. Az alábbiakban az azonos panaszokra értelemszerűen a korábbi panaszokra adott intézeti válaszok vonatkoznak.

1. G. H.

Személyiségzavaros, 28 éves fiatalember, elmondása szerint kérelmi lapok sokaságát adta már be, de senki nem hajlandó foglalkozni a panaszával. Állítása szerint 2004. óta érzi, hogy mindkét fülében rovar van, rosszul érez, fogják el, zsibbad a keze, beszélni sem tud, megáll a szíve, majdnem elveszti az eszméletét. Azt szeretné, ha megröntgeneznék, majd megoperálnák a fejét.

Orvos kollégánk utánanézett az orvosi dokumentációk között, azonban a nyilvántartás szerint az elítélt nem jelentkezett fülészeti vizsgálatra.

Fegyházfokozatból börtönfokozatba való átminősítését kéri. Rövid tartamú eltávozást szeretne.

Az intézet válaszában jelezte, hogy a fogvatartott által előterjesztett érdemi kérelmekkel nevelője foglalkozik, ezeket az intézet vezetése, vagy az arra illetékes személy határidőn belül elbírálja. A fokozatváltás iránt előterjesztett kérelmének elbírálása folyamatban van, rövidtartamú eltávozás iránti kérelmének elbírálása viszont nem lehetséges, mivel a rövidtartamú eltávozás jutalmazási forma, jutalmazásra pedig a személyi állomány tagja tehet javaslatot.

2.

A fogvatartott panaszja az, hogy nem kap sót. Azt mondja, sem az étteremben, sem a boltban nem lehet sót kapni, és ezt nehezen viseli.

Az intézet válasza szerint „...a poralakú készítmények közül a só, illetve a bors különösen veszélyes, mivel egy esetleges támadás esetén a személyi állomány tagjának szemébe vágva maró hatást fejt ki, és az állomány tagját hosszabb időre cselekvésképtelenné teszi, így országos gyakorlat, hogy ezen készítmények tartása nem engedélyezett. Az intézet boltjában kaphatóak az alábbi termékek, melyek jelentős sótartalommal bírnak: ketchup, mustár, gulyáskrém, piros arany.”

3.

A fogvatartott panasza az, hogy iskolába járt, de amikor munkába állították kénytelen volt abbahagyni.

Az intézet vezetésének tájékoztatása szerint nyilvántartásuk nem tartalmaz arra vonatkozó adatot, miszerint munkája miatt a fogvatartottnak abba kellett volna hagyni tanulmányai folytatását.

4. P. D.

Szeretne dolgozni, de egészségügyi okokból a fóliaválogatást nem bírná. Szívesen lenne udvaros, vagy dolgozna a központi műhelyben, de ezt nem engedik meg, mert fegyházas. Korábban EVSZ-es volt.

Az intézet panaszra tett válaszában foglaltak szerint a fogvatartott nem rendelkezik szakképzettséggel, ami a házi műhelybe való munkába állítás alapfeltétele. A fogvatartott III. biztonsági csoportba van sorolva, udvarosként azonban csak I. biztonsági csoportba sorolt fogvatartott dolgozhat. Enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazása szintén nem lehetséges, mivel jelenleg fegyház fokozatú ítéletet tölt és végrehajtásra váró ítéletében is fegyház fokozatot állapítottak meg.

5. R. J.

A fogvatartott problémája az, hogy zárkatársát más fogvatartottak bántani akarták, mivel meleg, ő meg akarta védeni, s ezért verekedésbe keveredett, ami miatt fogdára küldték. Azt szeretné, ha egészségügyi okból felmentenék a fogda alól, mert ő azt nem bírja, rosszul lesz, „elfogja a letörtség”.

Később orvos kollégánk a főápolóval elővette a fogvatartott kartonját, melyből kiderült, hogy hatszor volt már fogdán. A pszichiátriai szakvélemény alapján orvosi indok nem található arra, hogy felmentést kapjon a fogda alól.

Előadta továbbá azt is, hogy az intézetben nincs elegendő mennyiségű foglalkozás, kevés a program. Az eddig itt töltött 11 hónap alatt mindössze három alkalommal jutott el a könyvtárba. Problémásnak találja továbbá, hogy a nevelőket időnként felcserélik egymással, ami nehézséget okoz neki ügyei intézésében, valamint abban, hogy teljesítményéért jutalmat kaphasson. Említette továbbá azt is, hogy nem elégedett az étel mennyiségével, illetve minőségével.

Az intézet válaszában a könyvtárral kapcsolatos panaszra vonatkozóan úgy reagált, hogy a könyvtár használatának gördülékenyebbé tétele érdekében jelenleg vizsgálják a mobil-könyvtár felállításának lehetőségét, illetve, hogy még egy fogvatartottat kezdtek el foglalkoztatni könyvtárosként.

A nevelők felcserélésére vonatkozóan az intézet az alábbiak szerint nyilatkozott: „A nevelők szolgálatteljesítési helyének megváltoztatása szolgálati érdekből történik. A nevelési csoportok átadásakor minden információ átadása megtörténik, így a fogvatartottak ügyeinek intézésében emiatt nem lehet fennakadás.”

6. N. A.

A fogvatartott, elmondása szerint nagyon nehezen bírja a semmittevést, szeretne dolgozni. Az enivalót is kevésnek találja, mivel ő nem kap soha csomagot. Azért is lenne szüksége a munkára, mert pénze sincs, és az édesanyját is kellene támogatnia, de így nem teheti.

A fogvatartott dokumentációja szerint – amint azt ő maga is elmondta – IV.-es biztonsági fokozatban van, és pillanatnyilag nincs olyan munkalehetőség, ahol őt foglalkoztatni lehetne.

Az intézet tájékoztatása szerint a fogvatartott édesanyja minden hónapban átutalja fiának nyugdíja felét annak érdekében, hogy ő a kiétkezésen vásárolni, illetve édesanyjával telefonálni tudjon.

7. Sz. J.

A fogvatartott elégedetlen az étellel, túl zsírosnak tartja az ételt, valamint megjegyezte azt is, hogy ő 16 éves kora óta muzulmán, de annak ellenére, hogy ez irányú igényét jelezte, itt képtelenség az előírt kosztot megkapni, úgyhogy ő már le is mondott róla. Szakállat szeretne növeszteni, erre engedélyt is kapott, de elmondása szerint a felügyelő az engedélyt felülbírálja, és mégsem engedi neki, hogy szakállat növessen.

Az intézet tájékoztatása szerint a fogvatartott a muzulmán étkezésre, illetve a szakállviselésre vonatkozóan sem szóban, sem írásban nem terjesztett elő kérelmet. Számára egyébként konzervmentes diéta van előírva, amit meg is kap az intézetben.

8. V. I.

A fogvatartott egészségügyi panaszairól (sérv), valamint arról számolt be, hogy nemrég belerúgott az ágyba, de napokba tellett, amíg kötszert kapott. Állítása szerint a szükséges gyógyszerek helyett olyanokat kap, amelyek nem megfelelőek, elégedett viszont azzal, hogy kéthetente megméri a vérnyomását.

Panaszolta azt is, hogy a könyvtárba három hete nem tud lejutni. Problematikusnak tartja azt is, hogy kb. 60 fogvatartottra egy nevelő jut, ezáltal kevés dologgal tud foglalkozni. Említette továbbá, hogy a felügyelő ritkán engedi a sportfoglalkozásokat (pl. körleten található ping-pong asztal használata). Elmondta azt is, hogy a szabadidős részlegre, misére nem lehet eljutni, pártfogójával két hónapja nem tudja felvenni a kapcsolatot.

A fogvatartott említette még azt is, hogy szerinte a cigányokat dolgoztatják többször kényelmetlenebb munkákra (pl. takarítás).

Az intézet válasza szerint a panaszos fogvatartottat vették fel új könyvtárosnak. Az intézeti válasz szerint figyelemmel az országos átlagra, az egy nevelőre jutó hatvan fogvatartott rendkívül kedvezőnek mondható. A sportfoglalkozásokkal kapcsolatban az intézet azt a tájékoztatást adta, miszerint egy épületre egy ping-pong asztal jut, melyen időarányosan kell osztoznia az épületben lévő szinteknek. A sportfoglalkozásokat meghatározott időben tartják meg, viszont szabadfoglalkozás ideje alatt – amennyiben az asztal az adott szinten van – külön engedély nélkül is használható az asztal. A misével kapcsolatban az intézeti

tájékoztatás szerint amennyiben a fogvatartott kérelmezi, úgy minden esetben eljut a misére. A fogvatartott nevelőre vonatkozó panaszra úgy nyilatkozott, hogy a nevelő két hétig szabadságon volt.

9. Sz. A.

Azt mondta, hogy fogvatartottak bántalmazzák, élelmét, csomagját elveszik, kevés ételt kap az ételosztóktól. Elmondta azt is, hogy az emeleti fegyházas részlegről vizeletet öntenek az ablakon keresztül.

Az intézet tájékoztatása szerint: „A fogvatartott ítéletkiadmánya szerint a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság megállapította, hogy a fogvatartott nem szavahihető. Ennek ellenére nevelője minden kérelmét, panaszát megvizsgálja. Így rendszeresen ellenőrzi, hogy a fogvatartott ugyanannyi mennyiségű ételt kap, mint a többi elítélt, valamint hogy a fogvatartott által vizeletnek gondolt folyadék víz volt, mivel ablakot mostak a felette levő szinten.”

Nagyon fél, azzal zsarolják, hogy tiltott szereket raknak a dolgai közé, ha nem adja oda a csomagjait, illetve a megvásárolt élelmiszereket.

A tájékoztatás szerint: „A fogvatartott esetében ilyen jelzései miatt szinte naponta tart külön zárkaellenőrzést a nevelő a körletfelügyelővel, de még soha nem tapasztaltak ilyesmit.”

Panaszolta azt is, hogy az egyórás szabad levegőn tartózkodáskor nincs megoldva az elkülönítés. (A többi körleten a fogvatartottak végrehajtási fokozat szerint elkülönítetten tartózkodhatnak szabadlevegőn.) Azt is mondta, hogy „az örök rendesek, de a cigányok ellen nem mernek intézkedni”.

A szabadlevegőn tartózkodásra vonatkozóan az intézet válaszában hivatkozott a 6/1996(VII.12.)IM rendelet 40§(3) bekezdésére, miszerint „A különböző végrehajtási fokozatú elítéltek a munkahelyen együtt dolgozhatnak, az iskolai oktatásban, szakmai képzésben, a sport és a kulturális, valamint a vallási rendezvényeken, illetve az orvosi (egészségügyi) rendelésen közösen részt vehetnek, a szabad levegőn, illetőleg a közös étteremben együtt tartózkodhatnak.”. A válasz szerint továbbá az intézet nem tesz semmilyen jellegű megkülönböztetést a fogvatartottak között.

10. H. G.

A fogvatartott egészségügyi problémáiról (asztma, éjszakai fulladások) beszélt, az engedélyezett gyógyszereket megkaphatja, azonban kifogásolta, hogy a gyógyszereket nem előtte törik össze. Egyébként az asztmájára kapott spray-t magánál tarthatja. Kifogásolta ő is, hogy az elkülönítés a sétánál nem valósul meg, illetve jelezte, hogy elégedetlen az étel minőségével és mennyiségével.

11. K. I.

A fogvatartott fegyház fokozatban, három személyes zárkában van. Azt panaszolta, hogy nyíltan vállalt homoszexualitása miatt állandó szóbeli atrocitásoknak van kitéve, emiatt folyamatosan kéri a váci intézetbe való

átszállítását (korábban itt töltötte büntetését), mivel ott ezzel kapcsolatban nem merült fel problémája. Tiszalökön nem tudja folytatni tanulmányait, nagyon kevés a foglalkozás, sportolni, a kápolnába jutni csak nagyon ritkán lehet. Kifogásolja azt is, hogy az intézet nagyon kevés munkalehetőséget biztosít, illetve az étellel is problémája van, mert szerinte az nem változatos és sokkal jobb volt akkor, amikor azt a fogvatartottak készítették.

A pár hete munkába állt nevelő munkájával elégedett, az előzővel sok problémája volt.

Az intézeti válasz szerint a fogvatartott szexuális beállítottsága a személyi állomány körében elfogadott, de sajnos problémát jelent a fogvatartotti állomány körében, azonban igyekeznek gátat szabni annak, hogy a fogvatartottat atrocitások érijék. A szabadidős foglalkozásokkal kapcsolatos panaszra adott válasz fentebb, a hasonló panaszra adott válasznál olvasható.

Az intézet tájékoztatása szerint a fogvatartott átszállítási kérelmének megfelelően került a Váci Fegyház és Börtönből a tiszalöki intézetbe. Eddigiekben látogatót nem fogadott, tanulmányok folytatása érdekében kérelmet nem nyújtott be. Munkába állítását kérelmezte, ennek megfelelően 2009. 03.23. óta az Üzemcsarnokban dolgozik.

12. H. I.

A fogvatartott azt panaszolta, hogy szabadidős, sportolási programok szinte nincsenek, kápolnába, orvoshoz nagyon nehéz eljutni, ezenkívül szabadlevegőn tartózkodását nem tudja mindig teljes egészében kihasználni.

Azt mondta, hogy egy alkalommal az őrk bántalmazták éjfél-től hajnali egy óráig a zuhanyzóban, elmondása szerint „a cinkesekkel csinálnak ilyeneket”. A kapcsolattartással elégedett, az ételt kevésnek, ám változatosnak tartja. Problémája továbbá az is, hogy amikor iskolában van, nem tud lemenni sétára, mert azok egy időben vannak.

Az intézeti válasz szerint a bántalmazást a fogvatartott jelezte nevelőjének, aki erről jegyzőkönyvet vett fel, látletet készült és mindezt továbbították a Katonai Ügyészségnek, melynek nyomán ismeretlen tettes ellen bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja miatt eljárás indult.

A sétával kapcsolatban az intézeti tájékoztatás szerint az iskolába járó fogvatartottak számára külön séta van meghatározva annak érdekében, hogy a napi egy óra szabad levegőn való tartózkodást biztosítsák számukra.

13. A. I. (drog prevenciók körlet)

A fogvatartott a sportolási lehetőségekkel elégedett, ping-pongozásra majdnem minden nap van lehetőség, focizni hetente-kéthetente szokott.

Elmondta azt is, hogy ezen a körleten havi két beszélő és egy plusz telefonálás biztosított, azonban nagyon kevésnek tartja a telefonálásra engedélyezett heti 4X5 percet. Hetente előfordul, hogy kétszer is tartanak foglalkozásokat, értelemszerűen mindannyian gyógyszeres kezelés alatt állnak, de itt sem előttük törik össze a gyógyszereket.

Összességében elégedett, de zavarja az, hogy a televíziót reggel 6 órától csak 23 óráig lehet nézni, ami azt jelenti, hogy egyes filmeket nem tud végignézni.

Panaszolta még azt is, hogy nehezen lehet orvosi ellátáshoz jutni, mivel amikor legutóbb fájt a fog, csak két hét után vizsgálták meg.

Az intézeti válasz szerint a speciális csoportban elhelyezett fogvatartottak hetente egy alkalommal többet tudnak telefonálni, mint más fogvatartottak, az intézet kapacitása a telefonálási lehetőségeknek határt szab. A televíziózással kapcsolatos panaszra az intézet válaszában akként reagált, hogy az áramtalanítás időpontját a televízió műsorhoz igazítják.

14.

A fogvatartott arra panaszkodott, hogy nem elég szigorúak az őrcsapatok, ezért gyakran veszekedés, verekedés, valamint fogvatartottak között zsarolás, fenyegetés is előfordul. Meglátása szerint indokolatlanul sokszor szabnak ki fogdát. Panaszkodott még a szűkös munkalehetőségekre, illetve arra, hogy a szakkörök nem működnek megfelelően és az intézetben lévő szabadidős helyekre sem lehet eljutni. Az intézet legfőbb hibájaként a „gyengekezelést” jelölte meg.

Az intézeti válasz szerint a személyi állomány az intézetben előforduló veszekedéseket, verekedéseket a lehetőségekhez mérten igyekezik megakadályozni. A fogdával kapcsolatos panaszra az intézet az alábbiak szerint reagált: „A fogvatartottnak nincsen lehetősége az intézetben elkövetett fegyelemsértéseket a maguk komplexitásában szemlélni – ellentétben a fegyelmi jogkör gyakorlójával – így nincsen módja arra, hogy a magánelzárás fenyegetések számáról objektív képet alakíthasson ki.”

15.

A fogvatartott az őrcsapatokkal, nevelőkkel elégedett. Az étel minőségét erősen kritizálta, elmondta, hogy előfordul, hogy rossz tojást adnak, illetve csak egy májkrémet osztanak, ami nagyon kevés.

16. S. I.

Börtönös fokozatban lévő ételosztó, az étel minősége szerinte „botrányos”, az étel állaga rossz, kevés, lisztes, a hús mócsingos. Azt mondta, hogy nem egyedi eset az sem, hogy nem jut étel mindenkinek. Panaszoja az is, hogy annak ellenére, hogy ételosztó havonta egyszer cserélik csak a ruháját, munkaruhát nem kap. Azt is mondta, hogy megesik, hogy napokig nem fürdik, mivel nincs víz. Úgy látja, hogy a személyi állománnyal van a probléma, mivel több helyről érkeztek, sokan nem rendelkeztek korábban bv.-s tapasztalattal, ezért egymás közt jelentkeznek problémák. Szerinte emiatt hiányzik az intézetből a nevelő jelleg. Leginkább arra panaszkodott, hogy nincs elegendő szabadidő töltési illetve sportolási lehetőség (havonta egyszer van teremfoci), valamint munkahelyek sincsenek. Ő szakköröket, művészeti foglalkozásokat szervez önállóan. Elégedetlen még azzal is, hogy ágyneműcsere csak havonta van, a telefonálásra engedélyezett idő nagyon rövid, illetve előfordul, hogy romlott tojást kapnak. Említette azt is, hogy a szabad levegőn tartózkodáskor a különböző végrehajtási fokozatokat mindig szabályosan elkülönítik egymástól.

Az intézet tájékoztatása szerint nem volt olyan eset, amikor az intézetben napokig ne lett volna víz. A kezdeti időszakban egy-egy napon nem volt meleg víz, azonban ezt a problémát az üzemeltető már orvosolta. Ágyneműcsere kéthetente van, amely a téli-nyári átszerelés esetén egy-két nappal késlekedhet.

A gazdasági vezető tájékoztatása szerint az ételosztó fogvatartottak számára harminc szakács kabátot és szakács sapkát szereztek be. Ételosztás során 12 munkaruhát adnak ki, a kiadás előtt a konyhafelügyelő a piszkosnak talált ruhát azonnal kicseréli. A munkaruhákat minden héten a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Büntetés-végrehajtási intézetbe viszik mosatni, a tisztítás maximum egy hét alatt elkészül. Jelenleg harminc szakácskötény beszerzése van folyamatban.

17.

A fogvatartott azt mondta, hogy a bal lábában volt trombózis, erre kap véralvadástgátlót, azonban szüksége lenne egy gumis fáslira, mivel az övé eltűnt a zuhanyzóból. Elégedetlen a kétszemélyes zárkákban való elhelyezéssel, illetve a nevelővel is, szerinte az ő hibájából nem kap levelet, illetve kérelmi lapjait széttepi. Azt mondta, hogy 2009. január 30-án a kommandósok a kutyát ráengedték. Az étel minőségével ő is elégedetlen, szerinte az zsíros, mócsingos.

A nevelővel kapcsolatos panaszra az intézet akként reagált, hogy a fogvatartott által említett magatartás a nevelőnek nem érdeke, azzal kockáztatná hivatali beosztását is. A szolgálati kutyával kapcsolatban az intézet azt a tájékoztatást adta, hogy azok alkalmazása a jogszabályban meghatározott keretek között történik, a vizsgált időszakban viszont kényszerítő eszközként nem alkalmazták. A kábítószer-kereső kutya szolgálati feladat ellátása során valóban nem visel szájkosarat, azonban a fogvatartottak ezekben az esetekben nem tartózkodnak a zárkában.

18.

A fogvatartott szállításánál több figyelmet szeretne az étkeztetésére (hideg élelmiszer csomag). Elmondta, hogy utasítás és étkezés megtagadása következtében biztonsági zárkába helyezték, többször sikertelenül próbált a parancsnokkal beszélni. Panaszolta azt is, hogy a tököli kórházban azt írták elő, hogy minden nap éhgyomorral igyon teát, azonban ezt itt nem kapja meg. Kímélő étkezésre van szüksége.

A fogvatartott azon panaszára, miszerint nem tudott a parancsnokkal beszélni, az intézet válasza alapján azért kerülhetett sor, mert valamely szakterületi vezető meghallgatta, és a fogvatartott esetleg úgy nyilatkozott, hogy a tájékoztatást tudomásul veszi, és nem kéri további meghallgatását. Az étkezéssel kapcsolatos panaszt (a többi hasonló panasszal rendelkező fogvatartott tekintetében is) a dietetikussal és a Prison Food Kft.-vel való egyeztetést követően orvosolták.

19. N. L. T.

Fegyházas fokozatban ételosztó volt, átminősítését nem javasolták, ennek okát nem érti. Az étel kevés, minősége szerinte is nagyon rossz, a fogorvoshoz pedig három hét után jutott el. Elmondása szerint, amióta ebben az intézetben van, rengeteget dolgozik. Elmesélte, hogy állami gondozott volt, de tudott venni egy

telket, kérte a büntetés félbeszakítását, mivel rendőrségi feljelentést akart tenni háza feltörése miatt illetve a házzal kapcsolatos egyéb ügyeket intézni, azért hogy azt ne veszítse el. Amikor ezt említettük a parancsnoknak valamint a parancsnokhelyettesnek, elmondták, hogy ismerik az ügyet, és a házat nem törték fel, a rendőrség környezettanulmányt készített, melynek eredményeként azt állapították meg, hogy szükségtelen a szabadságvesztés félbeszakítása.

Az intézet az átminősítéssel kapcsolatos panaszra azt válaszolta, hogy azt azért nem javasolták, mert a fogvatartottat több ízben kellett felszólítani a rend, a tisztaság és az egyéni ápoltság betartására, tehát magatartása nem volt kifogástalan (annak ellenére, hogy érvényben lévő fegyelmi fenyítése nem volt).

20.

A fogvatartott arra panaszkodott, hogy a diabéteszesek étrendjének beállítása nem megfelelő, arra nem fordítanak kellő figyelmet.

Az intézeti orvos panaszra adott tájékoztatása szerint az étrend összeállításában dietetikus is részt vesz, valamint azt az intézet orvosa is minden esetben ellenőrzi. Válaszában jelzi azt is, hogy a korábbi fogvatartotti észrevételeket követően a konyhával több egyeztetést folytattak, a problémákat megszüntették, illetőleg a javaslatokat lehetőségekhez képest alkalmazzák (pl. korpás zsemle külön sütése a cukorbeteg fogvatartottak számára).

21. G. S.

A fogvatartott elmondta, hogy átminősítését elutasították, ennek okát nem tudja, álláspontja szerint a zárkák és az épület felépítése következtében a fogvatartottak önmagukba fordulnak, depressziósok lesznek.

Az intézet válaszában azt a tájékoztatást adta, hogy a fogvatartott három fegyelmi fenyítéssel rendelkezik, azaz átminősítését ezért nem javasolták.

22. K. Z. (gyógyító-nevelő csoport)

A fogvatartott arról panaszkodott, hogy lelkész nem jár a szinten, a kápolnába nem lehet lejutni. Az ételmyszer gyakran kevés, gyümölcs szinte nincs. A gyógyítóban gyakori a „darabolás, pengenyelés”, sok a depressziós öncsonkító, de pszichológus nem jár a körleten.

23. L. S.

A fogvatartott arról panaszkodott, hogy a szükséges gyógyszerek következtében olyan erős szaga van, amely miatt az eddigi zárkatársak nem tudják elviselni. Álláspontja szerint egyszemélyes zárkában való elhelyezése lenne a megoldás, mert a szaga miatt alakulnak a problémái. Elmondta azt is, hogy a bizonyítványára is szüksége lenne, amihez nem jutott hozzá.

Az intézeti válasz szerint a fogvatartott korábban többször is pszichiátriai kezelés alatt állt, ezért egyszemélyes zárkában történő elhelyezése kockázattal járna. A fogvatartott az intézetben iskolába, szakképzésre nem járt, így az intézetben bizonyítványa nem található.

24.

A fogvatartott azt panaszolta, hogy nincs munkája, és nincs más elfoglaltság sem, amivel eltölthetné az időt, legfeljebb könyvtárba tud menni. Szeretne jutalmat szerezni, mert jövőre lesz a minősítése, ezért jár takarítani, de nem értékelik a törekvéseit.

Az intézeti válaszból kiderül, hogy az intézet tisztántartási munkálataiban való részvétel legfeljebb napi 4, havi 24 órában kötelező, a munkavégzést pedig minden esetben rögzítik a díjazás nélküli munkavégzési kartonján.

25.

Elégedetlen az orvosi ellátással, azt mondta, hogy 4-5 óra alatt ér fel az orvos, ha szüksége van rá, ezenkívül rossz az étel, 7 hónapon keresztül nem jutott el a parancsnoki meghallgatásra. Elmondása szerint a felügyelők visszaélnék hatalmukkal, ha nincs tiszt a közelben, de konkrét esetet ezzel kapcsolatban nem tudott mondani.

26.

Elmondása szerint a zárkaajtók nyitva tartásában az állomány eltér a házirendben foglaltaktól. Sérelmezi, hogy nincs lehetősége sportolni, mozogni, az itt eltöltött egy év alatt még nem volt sem a focipályán, sem az edzőteremben.

Az intézet válasza szerint:

„Az intézetparancsnok úr nem engedi a zárkaajtók nyitva tartását:

- *ételosztások*
- *biztonsági vizsgálat, szemle alkalmával*
- *fogvatartottal szembeni intézkedések (elkülönítés) végrehajtásakor*
- *amikor a fogvatartottak nem tartózkodnak a zárkában (pl. munkáltatáson vannak)*
- *amennyiben az intézet biztonsága szükségessé teszi*

A fogvatartott nem lehet vele tisztában, hogy mikor milyen indokból nincsenek nyitva a zárkaajtók, de a fenti kivételektől eltekintve az állomány betartja a zárkaajtók zárva-,és nyitva tartásáról szóló intézkedéseket.”

27. T. K.

Panasza abból fakad, hogy ügyei intézésében nehézségekbe ütközik, mivel nem fér hozzá kellő időben egy-egy hivatalos ügye elintézéséhez szükséges jogszabályhoz, egyéb információhoz, ezért nem tudja betartani a határidőket, illetve ha betartja a határidőt, akkor nem tud érdemi álláspontot kifejteni például egy fellebbezésben.

Az intézet tájékoztatása szerint ezekben az esetekben a nevelő soron kívül intézkedik arról, hogy a jogszabályok áttanulmányozása érdekében a fogvatartott a könyvtárba lejuthasson.

28.

A fogvatartott azt mondta, hogy gyógyszerrel való visszaéléssel kapcsolatban fegyelmet kapott, 10 nap magánelzárással büntették, állítása szerint a fogdán megrugdosták, ráeresztették a kutyát is. Egy „cigányokat utáló” őrmesterről beszélt, azonban a nevét nem tudta megmondani.

Az intézet válasza szerint a magánelzárással kapcsolatban a panasz anonimitása miatt nem tudnak nyilatkozni. Az őrmesterre vonatkozóan pedig akként reagáltak, hogy a személyi állomány tagjai nem tesznek semmiféle különbséget.

29. B. F. (gyógyító-nevelő csoport)

Szerény körülmények között élt korábban is, hozzátartozóitól csomagot, pénzt nem kap. Elmondta, hogy egészségügyi rabsegély minden börtönben van, ennek ellenére, amikor neki 2008 novemberében eltört a 25 dioptriás szemüvege (ami nélkül egyáltalán nem lát), Tökölre vitték, de csak „hitelre” vehette meg a szemüveget. Elmondása szerint a nevelő aláíratott vele egy papírt, hogy otthonról bekéri a 20.000.-Ft-ot. Azt mondta, hogy amikor egészségügyi rabsegélyt kért, akkor azt mondták neki, hogy „ez magánbörtön, nem adunk rabsegélyt”. Azt is elmondta, hogy a fogdán a zárkák be vannak kamerázva, azonban a raktárban nincs kamera, ott van lehetőség bántalmazásra. Egyébként IV.-es biztonsági fokozatban van, mivel korábban fogolyszökést kísérelt meg.

Az intézet, valamint az intézet orvosa a panasz kivizsgálását követően arról nyilatkozott, hogy az 5/1998(III.6.) IM rendelet 15. § alapján a gyógyászati segédeszközök térítéskötelesek, a fogvatartottak letéti pénzüik terhére válthatják ki azokat. Tekintettel arra, hogy a fogvatartott iskolás, rendelkezik rendszeres ösztöndíjjal, hozzá tud járulni a szemüvege elkészítéséhez szükséges összeghez, melyet egyébként az intézet megelőlegezett számára.

A kamerákkal kapcsolatos panaszra az intézet az alábbiak szerint válaszolt:

„Az intézetnek több helyisége is van, ahol nincs kamera, azonban a lehetőség önmagában nem vonja maga után a bántalmazás tényét. Konkrét eset híján kivizsgálni nem lehet.”

30.

A fogvatartott kevésnek tartja az ételt, azt mondta, hogy a zárkaajtókat nem a Házirendnek megfelelően tartják nyitva illetve zárva. Panaszkodott arra is, hogy a kutyákat szájkosár nélkül beengedik, illetve foglalkozásokat csak egy-két hetente tartanak, sportolási lehetőség pedig nincsen. A nevelőkkel való kapcsolattartást sem tartja megfelelőnek, mivel elmondása szerint ha benyújtja kérelmi lapját, általában csak két hét múlva léphet vele kapcsolatba.

Az intézet a nevelőkkel kapcsolatos panaszra azt válaszolta, hogy ilyen eset az intézetben nem fordul elő, a vezető nevelők rendszeresen ellenőrzik a nevelői állomány munkavégzését, illetve folyamatosan tartanak vezető nevelői meghallgatásokat, melyek során nem tettek panaszt hasonló esetről a fogvatartottak.

31.

Nem először van bv. intézetben, állítása szerint itt szigorúság, tisztaság van, az őrökkel elégedett. Panasza, hogy sportfoglalkozások alig vannak, két hónapja van az intézetben, de ezidáig csak egyszer volt lehetősége ezt igénybe venni. Problémája az is, hogy nincs munkalehetőség.

32. L. I. T. (fogda)

A fogvatartott már 6-7 alkalommal volt fogdán. A váci intézettel elégedettebb, mivel annak ellenére, hogy 12-en voltak egy zárkában, úgy érzi, ott nagyobb mozgástere volt. Konkrét esetet nem tudott megjelölni, de azt mondta, hogy hallott már örök által történő fogvatartotti bántalmazásról. Könyvtárba minden héten jár, az étellel is elégedett. Jelezte ő is elégedetlenségét a nevelővel kapcsolatban, mivel az nem továbbítja időben kérelmeiket. Ő is mesélt olyan esetről, hogy szájkosár nélkül rájuk eresztették a kutyákat.

Konkrét eset megjelölése nélkül az intézet nem tud vizsgálatot folytatni.

33.

Elmesélte, hogy szivacsába haragosai gyógyszert tettek, amit nem is szed, ezért fegyelmet kapott. Ő is említette a „cigányozó” őrmester, úgy emlékszik, hogy „...” a keresztnéve.

Az intézet válasza szerint amennyiben valamelyik fogvatartottnál tiltott tárgy kerül elő, úgy automatikusan fegyelmi lapot állít ki a személyi állomány ezt észlelő tagja. Az ezt követő kivizsgálás során derül ki az, hogy a tárgy valóban a fogvatartott tulajdonában áll-e vagy sem, e tény pedig a fegyelmi eljárás kimenetelét befolyásolja.

Az őrrel kapcsolatos panaszt nem tudják vizsgálni, mivel igen gyakori név, amelyet a panaszt tevő fogvatartottak megjelöltek, az állomány több tagja is Tamás nevet visel, illetve azért sem áll módjukban vizsgálódni, mivel a fogvatartottak nem voltak biztosak a tiszt nevében.

IX. Intézetben tapasztalt problémák rövid összefoglalása, lehetséges megoldások, jogszabály módosítás szükségessége

1. Sportolási, művelődési lehetőségek

A látogatás során azt tapasztaltuk, hogy az intézet jól felszerelt, a zárkákat igényesen alakították ki, a börtön a jogszabályban foglalt követelményeknek megfelel. Az épület a fogvatartottaknak számos **sportolási, szabadidős tevékenység** végzésére adna lehetőséget, azonban az alacsony létszámú személyi állomány vagy annak nem elég hatékony szervezése miatt ennek tényleges megvalósítása jelenleg nem lehetséges. A fogvatartottaktól a legtöbb panasz azzal kapcsolatban érkezett, hogy annak ellenére, hogy az intézet rendelkezik kinti sportpályával és fedett pályás tornacsarnokkal is, azokat csak nagyon ritkán tudják kihasználni. Minden körleten található ping-pong asztal, de

annak használata sem minden körleten kielégítő, így például fokozottabb biztonsági intézkedéseket igénylő fegyház fokozatú fogvatartottak gyakran egyáltalán nem tudták még igénybe venni ezt a szabadidős tevékenységet. Az intézetben lévő konditermet csak a személyzet használhatja.

Javasoljuk, hogy a személyzet megfelelő szervezésével biztosítsák, hogy a fogvatartottak heti-kétheti rendszerességgel igénybe vehessék a sportolási lehetőségeket, a későbbiekben pedig a konditermet is.

A foglalkozások gyakorisága, változatossága a börtönben körletenként változó, nyilvánvalóan függ az adott körleten dolgozó nevelőtől is. Örömmel tapasztaltuk azt, hogy egy nemrég az intézethez került, korábban pedagógusként dolgozó nevelő minél több szabadidő eltöltésére alkalmas tevékenység végzését igyekszik biztosítani a fogvatartottak számára, így ezen a körleten német szakkört szervezett, illetve arra törekszik, hogy a körletén lévő fogvatartottakat a lehető leggyakrabban juthassanak el a könyvtárba.

Számos körleten azonban a fogvatartottak elégedetlenek a nevelőjükkel, illetve érkeztek panaszok azzal kapcsolatban is, hogy kérelmi lapjaikat nem időben továbbítják.

Tapasztalataink szerint az intézetben a fogvatartottak legfőbb problémája a szabadidőben végezhető tevékenységek szűk köre, ezért javasoljuk több és változatosabb foglalkozás, szakkör szervezését.

A nevelőkkel kapcsolatos probléma egyik megoldásaként javasoljuk egy, a levelezés követhetőségét lehetővé tevő nyilvántartás vezetését.

Az intézet válaszában azt a tájékoztatást adta, hogy a hivatalos, illetve az ajánlott levelek vonatkozásában létezik ilyen nyilvántartás, „azonban a kimenő és bejövő levelek óriási száma miatt ez a közönséges levelek vonatkozásában kivitelezhetetlen”.

Álláspontunk szerint ugyanakkor a nyilvántartás létrehozása a fogvatartottak kapcsolattartáshoz való jogának érvényesülése és az ezzel kapcsolatos panaszok miatt rendkívül fontos lenne.

Az intézet megfelelő és viszonylag változatos tartalmú könyvtárral rendelkezik, ahol jogi és ismereterjesztő könyveken kívül megtalálhatóak a magyar és a világirodalom klasszikusai, valamint a fontosabb büntetőeljárás, büntetőjoggal kapcsolatos jogszabályok is. A nyilvántartás szerint a fogvatartottak többsége beiratkozott tagja a könyvtárnak, azonban azt, hogy ténylegesen hányan és milyen könyveket kölcsönöznek, nem tudtuk áttekinteni. A probléma azonban itt is hasonló, mint a sportolási lehetőségek igénybe vételénél, számos körleten tapasztaltuk, hogy a fogvatartottak arról panaszkodtak, hogy csak nagyon ritkán jutnak el a könyvtárba, ami például a jogszabályok tanulmányozásánál is problémákat vet fel, mivel azokat csak helyben lehet olvasni.

A börtönben a fegyelmi zárcák kivételével minden zárcában található televízió, amelyet 6 és 23 óra között lehet nézni. Ezzel kapcsolatban probléma merült fel annak kapcsán, hogy a 23 óra után befejeződő filmeket nem lehet végignézni.

Amennyiben ez lehetséges, javasoljuk, hogy a 22 órakor kezdődő filmeket, egyéb műsorokat azok befejezéséig vetítsék.

Az intézet jelentésünkre érkező válaszában arról tájékoztatta szervezetünket, hogy a jövőben növelni fogja a szabadkörletek időtartamait, illetve az ezen idő alatt igénybe vehető sportolási és kulturális tevékenységek számát. A válaszban foglaltak szerint az intézet bővítette a szakköri tevékenységek keretében felhasználható sport-és játékeszközöket (két asztali állványos csocsó, két ping-pong asztal, húsz ping-pong ütő, öt társasjáték, tizenöt csomag kártya, tizenöt kosárlabda, hat futball labda, hét csomag ping-pong labda, egy darts tábla).

A tájékoztatás szerint a szabadlevegőn való tartózkodás ideje alatti sportolási lehetőség biztosítása érdekében minden épülethez tartozó sétaudvaron lánbtenisz pályát alakítottak ki. Ezekon kívül rendszeresen vetélkedőket szerveznek, illetőleg folyamatosan növelik a filmvetítések számát, melyhez 3000 videofilmet szereztek be. A könyvtár igénybe vételével kapcsolatos nehézségekre vonatkozóan azt a választ kaptuk, hogy mobil könyvtár szervezése van folyamatban. Az intézet válaszában arról biztosított, hogy igyekeznek a szabadidős programok színesítésére, igénybe vehetőségük megkönnyítésére, de kiemeli azt is, hogy „a programok végrehajtását azonban a személyi állományszervezési táblában biztosított létszámmal csak jelentős többletszolgáltatok árán tudjuk tovább növelni”.

2. Étkezés

Számos panasz érkezett az étel minőségét és mennyiségét illetően, sokan azt panaszolták, hogy elégedettebbek voltak akkor, amikor az ételt a fogvatartottak készítették.

Érthető, ha ez biztonsági okokból jelenleg nem megvalósítható, azonban javasoljuk az ételek minőségének felülvizsgálatát (pl. romlott tojás, túlságosan lisztes elkészítés, zsíros hús) tekintettel a hideg élelem (pl. konzerv) mennyiségére is.

Az étkezéssel kapcsolatban tett javaslatunkra, illetve a jelzett panaszokkal kapcsolatban az intézet válaszában jelezte, hogy az étrendek összeállításában dietetikus szakember működik közre, illetve az étel minőségét minden nap ellenőrzi, a 10 napra meghatározott étlapokat pedig az intézet parancsnoka az orvos véleményezését követően hagyja jóvá. (A fogvatartotti panaszok többsége azonban az étel rossz íze, illetve a változatos étkezés hiánya miatt merült fel.)

3. Egészségügyi ellátás

A parancsnok és a parancsnok-helyettes urakkal való beszélgetés során az derült ki, hogy az egészségügyi helyek betöltése igen nagy nehézséget okozott (280 embernek küldtek ajánlatot, ebből azonban csak egy orvos jelentkezett).

A Bizottság orvos munkatársa meg volt elégedve az egészségügyi körlet felszereltségével, illetve az ott vezetett orvosi dokumentációval.

Több fogvatartott tett panaszt arra, hogy gyakran igen sok időbe telik, amíg eljut a szakorvoshoz. A gyógyszeres ellátással kapcsolatban elvételre érkeztek panaszok, azok pedig szinte kivétel nélkül arra vonatkoztak, hogy a gyógyszereket már korábban és nem a fogvatartottak előtt törik össze.

A gyógyszerek fogvatartott jelenléte nélküli összetörésére vonatkozó panaszokkal kapcsolatban az intézet az alábbiak szerint válaszolt: „Az összegyűjtés, illetve a gyógyszerrel történő egyéb visszaélések megelőzése céljából lehetőségünk van a gyógyszerek porított állapotban történő adagolására, a nyugtatók kiosztása esetén pedig ez kötelező feladatunk. Az egészségügyi szakterület munkatársai feladataikat a szakma szabályainak betartásával végzik, a kutasolt gyógyszerek az orvosi előírásnak megfelelően vannak kiadagolva. A fogvatartott jelenlétében történő porítás technikai, higiéniai okok, illetve időkorlátok miatt nem is kivitelezhető, szakmailag sem indokolt.”

4. Befogadás, zárkák nyitvatartása

Az újonnan érkezőket a Befogadási és Foglalkoztatási Bizottság fogadja be, a fogvatartottak túlnyomó többsége a hármass biztonssági csoportba kerül. A IV-es biztonssági csoportba soroltak a saját körletükben sem mozoghatnak szabadon. Vagyis ez a besorolás a börtönbüntetéssel de facto fegyházbüntetéssé minősíti át. A besorolást nem kell indokolni, jogorvoslati lehetősége a fogvatartottnak nincs.

A zárkaajtók – kivéve az előzetes letartóztatottakét és a fegyházásokat – délelőtt fél 10-től fél 12-ig, délután fél 3-tól fél 6-ig nyitva vannak, ebben az időben az elítéltek a körleten szabadon mozoghatnak, átmehetnek egymás zárkájába. Az intézetben 17 sétahely van, a napi egy óra szabad levegőn tartózkodást biztosítják, igénybevétele azonban nem kötelező. Csak a fegyelmi zárkák lakói sétálnak kötött rendben, a fegyelmi és biztonssági elkülönítésben lévő fogvatartottakat a sétához megbilincselik.

A fogvatartottak meghallgatása során az derült ki, hogy néhány körleten a zárka nyitva tartásának tartama eltér a Házirendben meghatározottaktól, javasoljuk ennek előírtakhoz való igazítását.

Az intézet tájékoztatása szerint a IV.-es biztonssági csoportba sorolt fogvatartottak száma folyamatosan csökken. „A IV.-es biztonssági csoportba sorolt fogvatartottakra vonatkozó szabályokat helyi intézetparancsnoki intézkedés határozza meg. Az intézetben a IV. biztonssági csoportba sorolt fogvatartottak

jogai nem korlátozottak, ugyanakkor egyes területeken – figyelemmel a biztonságos fogvatartás körülményeire – speciális szabályokat alkalmazunk velük szemben. A speciális szabályozások elsősorban a körleten kívüli mozgásuk, előállításuk, szállításuk, elhelyezésük, ellenőrzésük területén jelentkeznek. Biztosított az iskolai oktatásban, szakköri tevékenységeken, sport és kulturális rendezvényeken való részvétel lehetősége. Jelenleg is több IV. biztonsági csoportba sorolt fogvatartott vesz részt az iskolai oktatásban [...]. A meghatározottak szerint zárkaik ajtaját a többi fogvatartottal azonos időtartamban tartjuk nyitva, vagy zárjuk be, végrehajtási fokozatuknak megfelelően.”

Az intézet válasza szerint a zárkaajtók nyitva és zárva tartásának szabályozásáról helyi intézetparancsnoki intézkedés készült, melynek átdolgozása, felülvizsgálata folyamatban van. Az intézet arról is tájékoztatott továbbá, hogy a szabadkörletek működési idejének meghosszabbítását tervezik, melynek bevezetésére várhatóan a második félévtől kerül sor.

5. Munkavégzés

Az intézetben a legjelentősebb probléma a munkavégzés lehetőségének szűkössége. A PPP konstrukció szerint munkáltató céggel az intézetet fenntartó KÉSZ Kft. köthet szerződést. Jelenleg kizárólag szelektív hulladékválogatás végezhető, ami nem nyújt elegendő embernek munkalehetőséget. Az intézetben működő csomagolóanyagok újrahasznosításával foglalkozó kft. 150 elítéltet alkalmaz, rajtuk kívül 30-40 személy költségvetési alkalmazott, azaz az intézet fenntartásában vesz részt. A fogvatartottak túlnyomó többségének nem tudnak munkát biztosítani, azok a cégek, amelyekkel korábban tárgyaltak, a válság hatására visszaléptek a szerződéstől. Megtudtuk, hogy egy cipőgyárral való együttműködés is felmerült, azonban jelenleg ez a terv sem látszik megvalósulni.

Az intézet jelentésünkre tett válaszában arról tájékoztatta szervezetünket, hogy hat munkaterületen tud a fogvatartottak részére munkát biztosítani, jelenleg 209 fogvatartott dolgozik, illetőleg 29 fogvatartott munkára történő előjegyzése történt meg. Látogatásunkkor az alábbi létszámban foglalkoztatták a fogvatartottakat:

- Üzemcsarnok, fóliaválogatás (164 fő)
- Házimunkás (8 fő)
- Házimunkás, takarító (8 fő)
- Ételosztó házimunkás (25 fő)
- Fogvatartotti fodrász (2 fő)
- Fogvatartotti könyvtáros (2 fő)

Új munkaterületként a cipővarrást tervezik, amely további 40-50 fogvatartott foglalkoztatását tenné lehetővé.